

Michael Koryta

Laatste woorden

Vertaald door Waldemar Noë

2017

AMSTERDAM

*Voor Jayd Grossman –
Veel dank aan een goede vriend. Moeilijk te zeggen welke
gesprekken waardevol waren voor welke pagina's,
maar ik weet zeker dat ze het wel zijn geweest.*

Het verleden heeft listige toegangswegen,
geforceerde doorgangen.

– T.S. Eliot

St. Petersburg, Florida

13 september 2012

‘Breng me niet in verlegenheid met die onzin.’ Dat waren de laatste woorden die hij tegen haar zei. In de daaropvolgende dagen, maanden en jaren zou hij iedereen die ernaar vroeg – ook zij die dat niet deden – vertellen dat de laatste woorden die hij in haar oor sprak ‘ik hou van je’ waren. Soms, tijdens slapeloze nachten, wist hij zich er bijna van te overtuigen dat het zo was gegaan.

Maar toen ze op die dag in september hun appartement verlieten en in het felle zonlicht van Florida liepen, had Mark Novak zijn vrouw niet eens aangekeken. Ze liepen snel, hoewel ze zich niet hoefden te haasten. Het was de manier waarop je liep als je iemand wilde ontwijken.

‘Het is een uitgelekte foto,’ zei hij toen ze het trottoir bereikten. ‘Ze weet twee dingen die je uit een uitgelekte foto zou kunnen opmaken, meer niet.’

‘Misschien. Maar als dat zo is, zou het dan niet handig zijn om te weten hoe ze aan de foto is gekomen?’

‘Dat zal ze niet vertellen. Ze zal zich beroepen op die paranormale onzin.’

‘Je zou je meer open moeten stellen,’ zei Lauren. ‘Je zou eens moeten accepteren dat de wereld ingewikkelder is dan je denkt.’

‘En jij zou je gezonde verstand moeten gebruiken als je met een charlatan te maken hebt.’

‘Misschien is ze ook wel een charlatan. Maar dat zou ik eerst willen uitzoeken.’

‘Ga je gang, het is pure tijdverspilling.’

Op dat moment keek ze hem aan, het was de laatste keer dat

hun blikken elkaar kruisten, maar vanwege haar zonnebril was er geen sprake van oogcontact.

‘Mark.’ Ze zuchtte en wist haar geduld te bewaren. ‘Er is meer op de wereld dan jouw persoonlijke visie.’ Dat waren haar laatste woorden aan hem. Ze hield haar pas in omdat ze haar auto had bereikt, een tweedeurs Infiniti die een straat dichterbij hun appartement stond geparkeerd dan zijn jeep. Dit was het moment geweest voor de gebruikelijke kus, of in elk geval een hand op haar schouder, een kneepje, oogcontact. Nu had hij *ik hou van je* kunnen zeggen.

‘Breng me niet in verlegenheid met die onzin,’ zei Mark. Hij sloeg een hand voor zijn ogen en wreef over zijn gezicht. Zijn stem klonk vermoeid en gelaten. De woorden waren zacht uitgesproken, en hoewel hij de laatste jaren na een paar biertjes zeker dacht te weten dat ze de zin niet had opgevangen, hoorde ze hem wel degelijk.

Toen hij achter het stuur van zijn jeep zat, had ze het einde van de straat al bereikt en wachtte om linksaf Fifth Avenue in de richting van de snelweg te nemen. Het was niet druk en hij wist direct achter haar te komen. Zo reden ze enige tijd door, tot ze de 1-275 bereikten. Vanaf de hogere jeep kon hij in haar auto kijken, hij zag een glimp zongebruinde huid en blond haar. Ze zag eruit als een strandgodin, wat ook wel klopte omdat ze er praktisch was opgegroeid. Haar ogen waren verborgen achter haar zonnebril, hij had nooit geweten of ze haar binnenspiegel gebruikte om naar hem te kijken. Hij wilde graag geloven dat ze het deed – en dat hij vriendelijk keek.

Hij reed vlak achter haar, tot er na een paar honderd meter een splitsing kwam. Een rijstrook boog rechts af, naar het noorden in de richting van Tampa. De ander boog naar links, naar het zuiden in de richting van Sarasota. De Infiniti nam het noorden, Mark reed in zuidelijke richting.

Hij was niet kwaad. Hij was geïrriteerd. Toen ze samen begonnen te werken, wist hij dat er conflicten zouden komen, maar die hadden tot nu toe weinig voorgesteld en ze waren allebei blij dat ze deel uit mochten maken van het successteam – Innocence Incorporated was de beste juridische non-profitorganisatie van het land; ze bevochten de doodstraf en wisten onterecht veroordeelden vrij te krijgen. Zeventien vrijspraken in nog geen drie jaar. Mark en Lauren wisten indertijd dat het hun levenswerk zou worden. Lauren zou op een hoger niveau actief zijn – ze verrichtte haar werk in de rechtszaal, terwijl Mark bij het onderzoeksteam was ingedeeld – maar dat onderscheid was nooit een probleem geweest. Maar nu was ze op weg naar een vraaggesprek dat ze gezien haar functie niet hoefde te voeren, en dat ergerde hem. Jeff London, hun baas, zou woedend zijn als hij het hoorde.

Lauren reed naar Cassadaga om met een zelfverklaarde helderziende te praten over een visioen dat deze vrouw had gehad, en dat volgens haar relevant was voor de verdediging van een verdachte tegen wie de doodstraf was geëist. De vrouw had twee dingen geweten die ze niet uit de media kon hebben: de kleur van de sokken van het slachtoffer in de nacht van haar dood, en het feit dat ze haar kuiten al een tijdje niet meer had geschoren.

Mark had Lauren gezegd er niet heen te gaan, en hoewel zijn laatste woorden – *brenge me niet in verlegenheid met die onzin* – tamelijk egoïstisch klonken, was de argumentatie erachter dat zeker niet. Jeff London, die Innocence Incorporated runde, toleerde geen bullshit. Bij de meeste mensen scoorden helderzienden hoog op de bullshitmeter, had Mark haar verklaard, maar bij Jeff braken ze alle records.

Hoewel hij dat eigenlijk niet zeker wist. Hij vond zelf dat ze alle records braken, maar Jeff misschien wel niet; en dat was het onoprechte, zo niet ronduit oneerlijke gedeelte van hun ruzie.

Door zijn eigen ervaringen met oplichters en bedriegers in de strijd te gooien, lieden die op de wanhopigste mensen loerden – zij die treurden – had hij zijn positie in de woordenwisseling ondermijnd. Lauren zou zijn vooroordeel al snel doorgeprikt hebben, dus had hij London in de strijd gegooit.

Hij reed in zuidelijke richting over de Sunshine Highway, en de lange brug maakte zijn naam volledig waar. De zon scheen recht op de voorruit en schitterde fel op het water van de Golf van Mexico. Hij grabbelde naar zijn zonnebril, kon hem niet vinden en zwenkte bijna de andere rijstrook op. Er klonk een claxon, hij corrigeerde de auto snel en kon zich voorstellen dat er een middelvinger naar hem werd opgestoken. Ze hadden elkaar bijna geraakt, en het zou zijn fout zijn geweest. Een verkeersongeluk zou het feestje dat hij voor vanavond had gepland geen goed doen, en het had al de nodige averij opgelopen.

Bij het tolhuisje had hij eindelijk de gelegenheid zijn zonnebril te pakken, en hij stak zijn telefoon in de oplader. Hij dacht er een moment aan om Lauren te bellen, om te proberen haar nog een keer te overreden: *laten we van dit weekendje genieten en dan kun je er rustig over nadenken. We kunnen erover praten. En als je het dan nog steeds wilt, kun je er maandag heen gaan.*

Maar hij belde haar niet. Ze zouden het er later over kunnen hebben.

Ze hadden voor het hele weekend een strandhuisje op Siesta Key gehuurd; een veel te duur uitstapje waar ze zich toch te buiten aan wilden gaan. Misschien dat ze wel zouden gaan duiken, het was de activiteit die hen had samengebracht. Het was onder water dat hij zijn toekomstige vrouw voor het eerst had gezien.

‘Laat maar even,’ zei Mark in zichzelf en gaf extra gas. Zij moest leren om niet achter nutteloze verklaringen aan te gaan en hij moest leren zijn mond te houden. Het was niet altijd even makkelijk om met je vrouw samen te werken, maar het scheelde

dat ze zeer bevlogen waren. Er waren veel meer goede dan slechte dagen, en meestal namen ze de kwesties niet mee naar huis. En wat hem betrof zou dat dit weekend zeker niet gebeuren.

In de loop van de middag was het strandhuis klaar voor haar komst. Het was een schitterende plek: de oprit van gebroken schelpen lag in de beschutting van grote palmen, de veranda aan de achterzijde keek uit op het witte strand en het glinsterende water van de Golf van Mexico, een besloten omgeving zoals je die maar zelden tegenkwam aan de kust van Florida. Hij wierp een blik op de ligstoel op de veranda en dacht dat hij hun uitstekend gelegenheid bood om seks onder de sterren te hebben. De veranda zou 's avonds afkoelen, vooral met dat briesje dat van de zee kwam, de palmen zouden hun privacy garanderen en het geluid van de golven zou precies goed zijn.

Ik had het niet moeten zeggen, dacht hij. Ik had een bijzondere avond als deze niet op het spel moeten zetten met zo'n stomme opmerking.

Maar hij zou het goedmaken. Hij zou zijn mond houden terwijl ze het over dat gekke mens in Cassadaga had, en hij zou zich verontschuldigen voor zijn opmerking bij hun vertrek die ochtend. Op een plek als deze zou het moeilijk zijn om lang boos te blijven, iets waar Lauren toch niet zo goed in was.

Hij las wat op de veranda, viel in slaap en werd om vijf uur wakker met de zon in zijn ogen. Tijd om aan het eten te denken. Hij reed naar Sarasota om boodschappen te doen; Lauren had gezegd dat ze er niet later dan zes uur zou zijn. Hij maakte een salade caprese – haar favoriet; het zou de sfeer ten goede komen – en opende een fles wijn. Om tien voor zes zette hij de grill aan. Hij legde zelfs een pakje sigaretten van haar merk op tafel en zette er een asbak bij, een duidelijk gebaar van verzoe-

ning omdat hij altijd zat te zeuren dat ze moest stoppen. Hij legde er een plastic pasje naast – haar duikvergunning van de eerste reis die ze samen hadden gemaakt; een weekend in het Saba National Marine Park in de Caraïben, waar ze hem zijn eerste duiklessen had gegeven. Ze had haar vader zover gekregen dat hij mee mocht door te zeggen dat Mark alles in zich had om een goede duikinstructeur te worden. Het was het weekend van hun eerste kus geweest, aan het eind ervan had hij het pasje uit haar tas genomen en het bewaard. Sentimenteel? Zeker. Ze wist dingen in hem naar boven te halen waarvan hij dacht dat het niemand ooit zou lukken. Hij had geen enkele herinnering uit Montana meegenomen, en daar had hij het grootste gedeelte van zijn leven doorgebracht.

Naast het oude pasje lagen twee vliegtickets naar Saba, vanwege de wind had hij de asbak erop gezet. Ze hadden ervoor gezorgd dat hij de opnamelimiet van zijn creditcard had bereikt, een drempel waar je maar één keer overheen kon, maar Mark – die was opgegroeid in een familie waar een halfjaar vast werk een zeldzaamheid was – wilde Lauren graag zijn erkentelijkheid tonen. Toch was hij er zeker van dat de oude duikvergunning, en niet hun tweede reis naar Saba, het meest voor haar zou betekenen. Hij had het pasje meegenomen omdat hij niet kon geloven dat hij in staat zou zijn iets met haar op te bouwen – zo'n geluk was niet voor hem weggelegd – en hij wilde iets tastbaars hebben om hem tenminste aan dat ene weekend te herinneren.

Dat was vijf jaar geleden geweest.

Ze was er niet om zes uur; hij wilde de steaks nog niet op de grill leggen als ze vertraging had opgelopen, dus hij belde haar. Hij kreeg direct haar voicemail en liet een bericht achter: *Deze plek is heerlijk, net als jij. Hoe laat ben je er?*

Hij belde nog eens om halfzeven, daarna om zeven uur. Voice-

mail en nog eens voicemail. Bij het derde bericht lukte het hem niet meer om zijn irritatie te verbergen.

Om kwart voor acht legde hij een steak op de grill. Toen hij hem alleen op de veranda opat, proefde hij niets anders dan woede. Het was één ding dat ze zijn advies negeerde; het verpesten van een avond die speciaal had moeten worden, was iets anders.

Toen het halfnegen was en de zon in het water zakte, begon zijn woede in ongerustheid over te gaan. Lauren was geen rancuneus type. Ze wilde altijd emoties uitpraten, een gewoonte die zo haaks op Marks stijl stond dat het leek of ze in een vreemde taal sprak. Zelfs als dat idiote mens in Cassadaga haar had opgehouden, dan zou ze nu gebeld hebben om zich te verontschuldigen en Mark te zeggen hoe laat ze bij het strandhuis zou zijn.

Er was iets mis.

Hij dacht aan het incident op de Sunshine Highway, hoe hij bijna de controle over de auto had verloren toen hij zijn zonnebril zocht, en voor de eerste keer voelde hij echte angst.

Tot tien uur belde hij elke vijf minuten. Voicemail, voicemail en nog eens voicemail. Soms liet hij een bericht achter, soms niet. De belsignalen zouden hem later vrijspreken van de verschrikkingen die op dat moment al in Volusia County hadden plaatsgevonden. Maar dat wist hij toen nog niet. Alles wat hij wist was dat zijn ergernis in bezorgdheid en vervolgens in angst was overgegaan.

Hij wist de naam van de helderziende in Cassadaga te achterhalen, maar ze had geen telefoon. Tenzij hij erheen zou rijden had hij er niets aan. Hij sms'te naar Jeff London en probeerde terloops te klinken: *Hoi Jeff, heb je toevallig iets van Lauren gehoord vanavond?*

Jeff antwoordde direct: *Nee. Ik dacht dat jullie je romantische weekend zouden hebben. Heeft ze een beter aanbod gekregen?*

Zou kunnen. Ik maak me zorgen.

Dat zou ik maar doen, Markus, antwoordde Jeff.

Mark lag op de ligstoel die hij op dit tijdstip gehoopt had met Lauren te zullen delen. Alles was zoals hij het zich had voorgesteld – de sterren stonden aan de hemel, er woei een fris briesje, de palmladeren ruisten en de golven rolden zachtjes over het zand. Alles was er, behalve zijn vrouw.

‘Bel, alsjeblieft,’ fluisterde hij op een toon die meer als een gebed klonk dan als iets anders. De batterij van zijn telefoon begon leeg te raken; hij checkte het scherm keer op keer, alsof het de stilte zou doorbreken met de mededeling dat hij een gemist gesprek had. ‘Alsjeblieft, Lauren.’

Ze belde niet. Hij deed het toch nog maar een keer en sprak ‘ik hou van je’ in op haar voicemail. Zoveel klopte er wel aan zijn laatste woorden: hij had het gezegd. Hij wist echter niet dat hij naar een mobiel belde die op de bodem van een volgelopen greppel lag, en dat de eerste kogel al meer dan drie uur eerder het hoofd van zijn vrouw was binnengedrongen.

Zijn mond was droog en hij wankelde enigszins toen hij opstond en naar het strand liep. Hij haalde diep adem, proefde de zoute wind en zei tegen zichzelf dat het goed zou komen. Er was iets gebeurd, natuurlijk – zoiets als een lekke band in de wildernis – maar het zou goed komen. Ze waren jong en gezond, dus natuurlijk zou het goed komen. Dat was toch immers wat hen toekwam? Ze hadden nog zoveel tijd. Nog zoveel dagen.

Er gleed een lichtstraal over het donkere zand, en toen klonk er geknars van banden op het schelpenpad. Hij was zo opgelucht dat hij wel op zijn knieën had kunnen vallen. Dank je, dank je, dank je.

Hij haastte zich naar de veranda en daarna door het huisje. Hij bedacht dat het er allemaal niets toe deed, het verpeste etentje of wat dan ook. Het enige wat ertoe deed was dat hij haar in zijn

armen kon sluiten. Toen trok hij de voordeur open en zag dat het niet de auto van zijn vrouw was.

Hij was van de sheriff van Sarasota County.